

Демчук С. П. к.фіз.вих., доцент (Національний ун-т фізичного виховання і спорту України, м. Київ)

ЗМІСТ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ДЕПРИВАЦІЄЮ СЛУХУ ЗАСОБАМИ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Кризова ситуація зі станом здоров'я, яка сьогодні склалася в Україні обумовлена, у тому числі, й недооцінкою соціальної ролі фізичної культури. Найважливішою умовою життєдіяльності дитини з депривацією сенсорних систем є задоволення її біологічної потреби в русі [1]. Відповідно до концепції П. Л. Аршавського, формування органів і функціональних систем, розвиток різноманітних навичок найбільшою мірою обумовлене обсягом рухової активності (Л. С. Каргалицька. Корекція фізичного розвитку та рухових порушень, психомоторних здібностей дітей із депривацією слуху повинна здійснюватись із застосуванням засобів адаптивного фізичного виховання (АФВ) на основі диференційованого та індивідуального підходу до дитини з урахуванням статі, віку, особистої орієнтації, мотивів поведінки, ступеня та характеру патології, стану збережених функцій і т.п. Існують всі підстави для визнання корекційної функції специфічною для АФВ – дисципліни, покликаної врегульовувати корекційно-педагогічну роботу з дітьми, можливості яких обмежені, особливо з розладами слуху [2].

Аналіз літературних даних і отримана за допомогою практичних спостережень інформація показують, що постановка роботи з фізичної культури у дітей із депривацією слуху поки серйозно відстає від вимог часу [3; 4; 5]. Особливо необхідним представляється відновлення форм і методів роботи, створення максимально ефективних комплексних програм, науково обґрунтованих і враховуючих потенційні рухові можливості, особливості фізіологічних механізмів забезпечення різних видів моторної діяльності, що активізують включення корекційних і компенсаторних механізмів організму [6; 7].

У якості однієї із пріоритетних тенденцій у вирішенні проблем формування, збереження й зміцнення здоров'я дітей на сучасному етапі розвитку суспільства виступає пошук нових, більш ефективних форм, засобів, методів, технологій навчання й виховання, впровадження їх у практику роботи освітніх, у тому числі й спеціальних шкіл-інтернатів .

Розвиток системи АФВ передбачає послідовний перехід до безперервного АФВ школярів із депривацією слуху насамперед через якісну реорганізацію науково й організаційно-методичних форм і

принципів проведення визначених і невизначених форм занять, завдяки удосконалюванню системи керування процесом фізичного виховання. У зв'язку з цим, реалізація системи неперервного АФВ повинна ґрунтуватися на створенні достатніх умов для підвищення рівня загальної фізичної підготовленості, оволодіння важливими руховими вміннями й навичками, суспільного розвитку особистості й задоволення внутрішніх потреб у набутті спеціальних знань.

На сьогоднішній день, у силу вищевикладеного, існуюча система АФВ не повною мірою сприяє ефективності фізичного вдосконалення дітей із депривацією слуху, змістовний взаємозв'язок різних її рівнів вимагає конкретизації й уточнення. Вихід з положення, що створилося, полягає у розробці безперервних педагогічних впливів на основі нового змісту (або його уточнення) визначених і невизначених форм занять, теоретичному обґрунтуванні методичних основ взаємозв'язки цих форм занять, послідовності вивчення навчального матеріалу, доборі засобів і методів корекційного впливу [6; 8].

У структурі системи неперервного АФВ повинна бути цілісна й струнка, взаємозалежна за змістом послідовність використовуваних засобів, методів і методичних прийомів, а також форм організації діяльності школярів з депривацією слуху у проведенні різних занять. Головною умовою реалізації даного підходу є побудова різних форм занять фізичними вправами як безперервного педагогічного процесу в рамках спеціальної (корекційної) загальноосвітньої установи для дітей з порушенням слухом [9]. До основних положень методики безперервних педагогічних впливів відноситься наявність загальної мети, завдань і загальнопедагогічних принципів фізкультурно-оздоровчої й корекційно-розвиваючої діяльності дітей.

Успішність реалізації такого методичного підходу до побудови неперервного педагогічного процесу в школі-інтернаті для глухих дітей залежить від чіткості поставленої мети й особистих завдань для кожної форми занять, методично грамотного добору фізкультурно-оздоровчих і корекційно-розвиваючих засобів з обліком загальних, групових і індивідуальних відхилень у фізичному розвитку й фізичної підготовленості, стану здоров'я таких дітей [10].

У зв'язку з вищевикладеним, в основу теоретичного обґрунтування методики корекції фізичного розвитку й фізичної підготовленості дітей з депривацією слуху у процесі АФВ були покладені загальні мета, завдання й принципи АФВ. Крім того, безперервність педагогічних впливів забезпечувалася завдяки взаємодії й взаємовпливу різних форм занять один на одного в процесі неперервного АФВ, теоретичного обґрунтування методичних основ організації занять, послідовності у вивченні навчального матеріалу, доборі засобів, методів і методичних прийомів по

формуванню рухових умінь і навичок, розвитку фізичних якостей. Організоване й цілеспрямоване проведення безперервного АФВ за розробленою програмою в шкільних установах сприяє кращому фізичному розвитку дітей робить їх більш загартованими, фізично і морально підготовленими й розвиненими в порівнянні з тими, які виховуються дома.

Загальна мета неперервного АФВ дітей з депривацією слуху полягала в покращенні показників фізичного розвитку й підвищенні рівня фізичної підготовленості слабкочуючих дітей, задоволенні їх потреби в руховій активності, зміцненні й підтримці здоров'я, а також залученні їх до трудової діяльності з урахуванням особливостей слуху й мови.

Спільними завданнями неперервного АФВ є:

- 1) всебічний гармонійний розвиток дитини як основний умова зміцнення здоров'я;
- 2) формування рухових умінь і навичок;
- 3) розвиток фізичних якостей: координації, сили, спритності, гнучкості, витривалості.

Корекційна спрямованість змісту безперервного АФВ забезпечувалася дотриманням наступних умов:

- 1) максимальне створення кожній дитині умов для оволодіння різними видами рухів;
- 2) комплексне використання різних форм занять у процесі безперервного АФВ фізкультурно-оздоровчих і корекційно-розвиваючих засобів фізичної культури.

Умовами реалізації методичних рекомендацій з добору засобів адаптивного фізичного виховання є:

- а) лікарсько-педагогічний контроль;
- б) ступінь приглухуватості й знання супутніх (вторинних) відхилень;
- в) всебічне вивчення дитини й облік індивідуальних особливостей її розвитку в процесі навчальної діяльності.

При цьому при проведенні різних форм занять дотримувалися таких методичних рекомендацій:

1) зміст корекційної роботи на заняттях безперервного АФВ визначалося залежно від фізичного розвитку, фізичної підготовленості й супутніх (вторинних) порушень кожного школяра;

2) планування засобів АФВ з урахуванням темпу й швидкості засвоєння навчального матеріалу здійснювалося на основі диференційованого й індивідуального підходів;

3) у процесі всієї корекційної діяльності забезпечувався комплексний медичний контроль і діагностика фізичного розвитку й фізичної підготовленості школярів.

6) порушення слуху впливає на просторову мобільність, яка визначає появу гіподинамії, яка обумовлює зниження функціональних можливостей

організму. Різні вторинні відхилення позначаються на показниках фізичного розвитку й фізичної підготовленості. У зв'язку з цим така ж взаємодія повинна зберігатися в засобах впливу на них, тому що основною метою є виправлення, подолання недоліків, відновлення порушених функцій у межах можливого й компенсація порушених функцій, які не піддаються відновленню.

Виходячи з цього, розроблена експериментальна програма складалася з уроків фізичної культури, диференційованих уроків по лікувальній фізичній культурі, індивідуальних занять, сучасних і нетрадиційних методик фізичного виховання які вирішували різні цільові настанови й завдання за допомогою різних засобів АФВ. Саме такий підхід до організації АФВ забезпечив покращення показників фізичного розвитку, підвищення рівня фізичної підготовленості, зміцнення здоров'я дітей із депривацією слуху, а, отже, і корекцію вторинних відхилень їх розвитку.

1. Абилова Э. Н. Особенности развития двигательной сферы глухих детей младшего школьного возраста / Э. Н. Абилова // Дефектология, 1992. – № 4. – С. 37–43. **2.** Шапкова Л. В. Частные методики адаптивной физической культуры : учебник / под общ. ред. Л. В. Шапковой. – М. : Сов. спорт, 2007. – 608 с. **3.** Байкина Н. Г. Коррекционные основы физической культуры глухих школьников : дис. д-ра пед. наук / Н. Г. Байкина. М., 1992. – 438 с. **4.** Бертынь Г. П. Модель специального коррекционного образовательного учреждения для глухих / Г. П. Бертынь, Н. А. Соловьёва // Дефектология. – 1993. – № 6. – 14 с. **5.** Болонов Г. П. Физическое воспитание в системе коррекционно-развивающего обучения : программа закаливания, оздоровления, организации игр, секций, досуга / Г. П. Болонов. – М. : ТЦ Сфера, 2003. – 160 с. **6.** Колишкін О. Використання засобів адаптивної фізичної культури під час корекції рухових порушень дітей з розладами слуху / О. Колишкін // Дефектологія. – 2002. – № 3. – С. 22–24. **7.** Ростомашвили Л. Н. Концепция адаптивного физического воспитания детей младшего школьного возраста с сенсорными и множественными нарушениями. // Адаптивная физическая культура. – 2008. № 2 (34). – С. 7–12. **8.** Киргизов А. П. Разработка и реализация оздоровительно-коррекционного процесса по физическому воспитанию у глухих детей : автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата педагогических наук : 13.00.04 / А. П. Киргизов. – Улан-Удэ, 2011. – 23 с. **9.** Дмитриев, А. А. Физическая культура в специальном образовании : [Учебное пособие] / А. А. Дмитриев. – М. : Академия, 2002. – 176 с. Карабанов А. Г. Корекція фізичних недоліків глухих школярів у процесі фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / А. Г. Карабанов. – Луцьк, 1999. – 16 с.